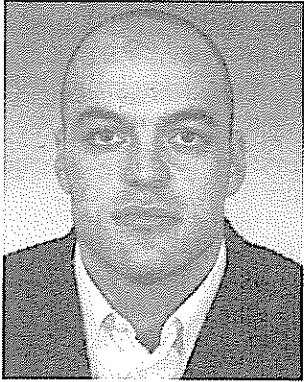

УСПЈЕХ У ПАРНИЦИ И ТРОШКОВИ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Мр Предраг Барош¹

1. УВОДНИ ДИО

Трошкове парничног поступка чине издаци учињени у току или поводом парничног поступка. Они се могу односити на трошкове: таксе на тужбу и пресуду; вјештачења; свједока; обезбјеђења доказа; објављивања пресуде; опомене пред тужбу итд. Парнични трошкови

обухватају и награду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на награду.

Одлучујући о основаности тужбеног захтјева, суд истовремено одлучује и о трошковима парничног поступка. Одлука о трошковима садржана у пресуди сматра се рјешењем и мора бити образложена. У Републици Српској, према одредби члана 386. став 1. Закона о парничном поступку¹, "странка која у цјелини изгуби парницу дужна је да противној странци накнади трошкове". Дакле, уколико суд у цјелости усвоји тужбени захтјев, обавезаће тужену на накнаду трошкова парничног поступка у супротном тужитељ би био у обавези да накнади трошкове парничног поступка тужене. Ситуација је јасна када је успјех односно неуспјех тужитеља у парници стопостотан, међутим, дјелимичан успјех тужитеља у парници ствара одређене дилеме у пракси приликом досуђивања парничних трошкова.

2. ИЗРАЧУНАВАЊЕ УСПЈЕХА У ПАРНИЦИ И ТРОШКОВА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

У парницама за накнаду штете суд често тужбени захтјев тужитеља не усвоји у цјелости него дјелимично, нпр. тужитељ је тужбени захтјев определијелио износом од 20.000,00 КМ, а суд му је досудио 10.000,00 КМ. У овоме случају евидентно је да је тужитељ успио у парници са 50%, па би му суд у тој сразмјерно досудио и трошкове парничног поступка. Нпр., тужитељ је имао 4.000,00 КМ трошкова парничног поступка, па му је суд с обзиром на успјех у парници од 50% досудио накнаду трошкова парничног поступка у износу од 2.000,00 КМ. Међутим, у пракси су много чешћи случајеви да се

успјех у парници и сразмјерна накнада трошкова парничног поступка не могу израчунати простом рачуницом као у нашем примјеру. Рецимо, тужитељ је тужбени захтјев определијелио износом од 13.456,00 КМ, а суд му досудио износ од 7.149,00 КМ (иако би од ока рекли да је то 50%, у наведеном примјеру тужитељ би успио у парници са 53,1%). У парницама за накнаду штете у пракси се често деси да првостепене пресуде буду преиначене у погледу трошкова парничног поступка који нису прецизно израчунати, па ћемо шематски приказати један од начина за правилно израчунавање успјеха у парници и трошкова парничног поступка и указати на различите ставове судова у Републици Српској и Хрватској.

Нпр., уколико је тужитељ своје потраживање определијелио износом од 158.547,00 КМ, а суд му је досудио износ од 55.982,00 КМ. Успјех у парници тужитеља би могли израчунати тако што утврдимо 1% од потраживаног износа (158.547,00), а затим досуђени износ (55.982,00) подијелимо са тим бројем (1.548,47) и добијемо постотак успјеха у парници у висини од 36,15% ($55.982:1548,47 = 36,15\%$).

Уколико укупни трошкови тужитеља износе нпр. 15.100,00 КМ, 1% од тог износа (односно 151) помножимо са успјехом у парници од 36,15% и добијемо износ трошкова који треба досудити тужитељу, у складу са оствареним успјехом у парници, тј. износ од 5.458,65 КМ ($151 \times 36,15 = 5.458,65$ КМ).

Међутим, ако је тужитељ успио у парници са 36,15% поставља се питање да ли то истовремено представља и успјех у парници туженог од 63,85%, односно да ли и туженом у том случају у складу са успјехом у парници треба досудити трошкове парничног поступка?

У Републици Српској, према одредби члана 386. став 2. Закона о парничном поступку, „ако странка дјелимично успије у парници, суд може, с обзиром на постигнути успјех, одлучити да свака странка подмирује своје трошкове или да једна странка накнади другој сразмјеран дио трошкова“. Према ставу 3. истога члана: „суд може одлучити да једна странка накнади све трошкове које је друга странка имала, ако противна странка није успјела само у сразмјерно незнатном дијелу свог захтјева, а због тога дијела нису настали посебни трошкови“.

¹ Инвестиционо-развојна банка Републике Српске а д. Бања Лука

² "Службени гласник РС", бр 58/03 85/03 74/05 и 49/09

У Хрватској сличну одредбу садржи члан 154. став 2. Закона о парничном поступку² према којој „ако странка дјеломично успије у парници, суд може, с обзиром на постигнути успјех, одредити да свака странка сноси своје трошкове или да једна странка надокнади другој и умјешачу размјеран дио трошкова“. Затим, став 3. истог члана који прописује: да „суд може одлучити да једна странка надокнади све трошкове које су противна странка и њезин умјешач имали ако противна странка није успјела у размјерно незнатном дијелу свог захтјева, а због тог дијела нису настали посебни трошкови“.

Судови у Републици Српској и Хрватској наведене одредбе Закона о парничном поступку тумаче на различите начине. У случају дјелимичног успјеха тужитеља у парници, судови у Републици Српској воде рачуна искључиво о успјеху у парници тужитеља, па би горњи примјер могао послужити за Републику Српску. Судови у Хрватској у случају дјелимичног успјеха у парници тужитеља сматрају да истовремено постоји и сразмјеран успјех туженог, па након израчунавања и пребијања међусобних потраживања доносе коначну одлуку о трошковима парничног поступка.

Надовезујући се на наш примјер (према пракси судова у Хрватској), с обзиром на то да је тужитељ успио у парници са 36,15% (5.485,65 КМ), значи да је истовремено успио и тужени са 63,85%. Уколико су укупни парнични трошкови туженог износили нпр. 12.000,00 КМ, туженом с обзиром на успјех у парници од 63,85% припада право на накнаду трошкова у износу од 7.662,00 КМ ($120 \times 63,85 = 7.662,00$ КМ). Након извршеног пребијања тражбина, накнаде парничних трошкова разлика би постојала на страни туженог, па би тужитељ био у обавези да туженом накнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 2.176,35 КМ.

3. ИЗБОР ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Примјер број 1.

Пресуда Окружног суда у Бањој Луци, број: Гж-2027/04 од 13.04.2006. године.

Из образложења:

“Будући да је дјелимичним уважавањем жалбених разлога туженог накнада нематеријалне штете за душевне болове првотужитељу снижена као у изреци, то је сразмјерно успјеху тужитеља у спору (са 60%) накнада трошкова поступка снижена са 7.505,00 КМ на износ од 4.338,00 КМ, при чему тужитељима нису признати трошкови на име састава поднесака (од 30.01.2003. године, од 28.03.2003. године, од 14.02.2004. године и од 21.05.2004. године) у укупном износу од 1.600,00 КМ, јер наведене правне радње по оцјени овога суда нису биле нужне за вођење парнице, будући да је пуномоћник тужите-

ља наводе садржане у поднесцима могао изнијети и на одржаним рочиштима, док су признате правне радње за које су трошкови обрачунати у износу од 7.230,00 КМ. Како су трошкови досуђени сразмјерно успјеху у спору, а 60% (са којим процентом су тужитљи успјели у спору) од захтјева у износу од 7.230,00 КМ износи 4.338,00 КМ, о одлуци о трошковима поступка, код чињенице да је накнада трошкова за поједине правне радње одлуком првостепеног суда одмјерена правилном примјеном материјалног права (важећом адвокатском тарифом), примјеном одредбе члана 386. став 2. Закона о парничном поступку, у вези са одредбом члана 397. став 2. истог закона, одлучено је као у изреци.”

У предметној правној ствари тужитељи као и тужени су заступани по пуномоћнику из реда адвоката.

Примјер број 2.

Пресуда Окружног суда у Бањој Луци, број: 011-0-Гж-05-000118 од 30.06.2006. године.

Из образложења:

“Вриједност спора у конкретном предмету износи 50.000,00 КМ. Према овој вриједности, тужитељица је имала сљедеће трошкове: на име трошкова судске таксе на тужбу и пресуду укупан износ од 2.000,00 КМ, те на име трошкова медицинског вјештачења 300,00 КМ. На име трошкова заступања тужитељица је остварила трошкове: за састављење тужбе 200 бодова; за заступање на одржаним рочиштима 1.200 бодова (укупно 6 рочишта по 200 бодова); на име заступања на одложеном рочиштима 400 бодова (укупно 4 рочишта по 100 бодова); на име састављања два образложена поднеска укупно 200 бодова; на име састављања вансудског захтјева 100 бодова; на име награде за вријеме проведено на расправи 550 бодова; што увећано за паушалну награду и порез на промет износи 7.287,50 КМ на име заступања. Укупни трошкови парничног поступка који се састоје од трошкова таксе на тужбу и пресуду, трошкова вјештачења и трошкова заступања износе 9.587,50 КМ. Како је тужитељица успјела у парници са 27,5%, то има право на накнаду трошкова од стране туженог у износу од 2.636,50 КМ.”

У предметној правној ствари тужитељица је заступана по пуномоћнику из реда адвоката за разлику од тужене (правно лице заступано по запосленику).

Примјер број 3.

Врховни суд Хрватске, Рев. 616/06-2 од 12. јула 2006. године.

Из образложења:

“С обзиром на истакнути тужбени захтјев и досуђени износ накнаде штете пресудом овог суда произилази да је тужитељица у парници успјела са 16% дијела, а тужени са 84% дијела. Тужитељици с обзиром на успјех у парници од 16% припада право на накнаду

² “Народне новине” бр 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 и 117/03.

трошкова поступка у износу од 25.104,00 куна. Туженом с обзиром на успјех у парници од 84% припада право на накнаду трошкова поступка у износу од 96.568,50 куна. Након извршеног пребијања тражбина накнаде парничних трошкова разлика је у корист туженог у износу од 71.464,50 куна, те је тужитељица дужна тај износ платити туженом на име накнаде парничних трошкова.”

У предметној правној ствари тужитељица као и тужени су заступани по пуномоћнику из реда адвоката.

Примјер број 4.

Пресуда Општинског суда у Карловцу, број П-1477/03-18 од 23. фебруара 2005. године.

Из образложења:

“Тужитељица је успјела у поступку са 26% тако да јој се сразмјерно успјеху признаје трошак заступања по адвокату од 523,38 куна, те се овоме додаје трошак вјештачења од 1.800,00 куна, што даје трошак признат тужитељници у износу од 2.323,38 куна.

С друге стране, тужени је успио са 74% у поступку, тако да му се признаје сразмјерно успјеху трошак заступања у износу од 999,00 куна, као и ПДВ на трошак заступања или 219,78 куна што даје парнични трошак признат туженом у износу од 1.218,78 куна.

Након што се пребије тужитељичин трошак од 2.323,38 куна са трошковима признатим туженом од 1.218,78 куна преостаје парнични трошак који се коначно признаје тужитељници у износу од 1.104,60 куна.”

У предметној правној ствари тужитељица као и тужени су заступани по пуномоћнику из реда адвоката.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Видјели смо да судови у Републици Српској и Хрватској сличне одредбе Закона о парничном поступку тумаче на различите начине, па самим тим судска пракса Републике Српске и Хрватске у погледу израчунавања трошкова парничног поступка нуди различита рјешења.

Да ли дјелимичан успјех у парници тужитеља истовремено значи и сразмјеран успјех у парници туженог?

Често се деси да тужитељ дјелимично успије у парници, а да тужени практично нема парничних трошкова, нпр. тужени је правно лице које у парничном поступку заступа његов запосленик. Како тужени нема парничних трошкова остаје да се тужитељу у сразмјери са оствареним успјехом

досуде трошкови парничног поступка. Међутим, када је поред тужитеља и тужени заступан по пуномоћнику из реда адвоката, а тужитељ дјелимично успије у парници, тада сматрам да постоји сразмјеран успјех у парници туженог, односно да и тужени у складу са успјехом у парници остварује право на накнаду парничних трошкова.

Нпр., у парничном поступку странке су заступане по пуномоћнику из реда адвоката. Тужитељ је своје потраживање определијелио износом од 100.000,00 КМ, а суд му је досудио износ од 10.000,00 КМ, у том случају је тужитељ остварио успјех у парници од 10% и у сразмјери са оствареним успјехом му припада и право на накнаду парничних трошкова. Пуномоћник туженог је предузео следеће радње у првостепеном поступку: састављање одговора на тужбу, приступ на три одржана и једно неодржано рочиште. Према Тарифи о наградама и накнади трошкова за рад адвоката (у даљем тексту: Адвокатска тарифа)³ пуномоћник туженог би за предузете радње имао право на награду у висини од 1.575 бодова, односно 3.150,00 КМ (тарифини број 2). Да је вриједност спора у конкретном случају означена износом од 10.000,00 КМ, пуномоћник туженог би према Адвокатској тарифи остварио право на награду у висини од 720 бодова, односно 1.440,00 КМ. Дакле, долазимо до закључка да је превисоко постављен тужбени захтјев тужитеља итекако од утицаја на парничне трошкове туженог (када туженог заступа пуномоћник из реда адвоката). Сматрам да би тада ипак требало повести рачуна и о успјеху у парници туженог, односно да дјелимичан успјех у парници тужитеља истовремено треба да представља и сразмјеран успјех у парници туженог. На тај начин се остварује равноправност парничних странака. Тада тужитељ ситуацију мора реално сагледати и тужбени захтјев објективно поставити, у супротном и поред основаности потраживања, он може бити обавезан на накнаду трошкова парничног поступка туженог.

Сматрамо да би приликом израчунавања парничних трошкова одређене трошкове који су неопходни за окончање поступка и доказивање основаности постављеног тужбеног захтјева, и поред дјелимичног успјеха у парници, тужитељу требало досудити у цијелости. Нпр., превисоко постављен тужбени захтјев није од утицаја на трошкове вјештачења, односно трошкови вјештачења су исти без обзира на висину постављеног тужбеног захтјева, па би наведене трошкове тужитељу требало досудити у цијелости, а не у сразмјери са оствареним успјехом. Ипак, да не би било недоумица⁴, то би требало посебно прецизирати Законом о парничном поступку.

³ „Службени гласник РС”, бр. 68/05

⁴ Цитирана одредба члана 386 став 2 Закона о парничном поступку каже да „сразмјеран дио трошкова”, односно законска одредба све трошкове на исти начин рангира, без обзира да ли су то трошкови заступања по пуномоћнику из реда адвоката, трошкови таксе на тужбу и пресуду, трошкови вјештачења итд. Дакле, у случају дјелимичног успјеха у парници, поставља се питање: да ли закон дозвољава раздвајање трошкова, односно досуђивање одређених трошкова у цијелости, а одређених дјелимично у сразмјери са оствареним успјехом? Иако лично сматрам да пракса судова у Хрватској нуди добро рјешење по том питању (досуђивање трошкова вјештачења у цијелости), ипак чини се да је супротан став суда (досуђивање трошкова вјештачења као и осталих трошкова сразмјерно успјеху у парници) примјеренији цитираној законској одредби, па сматрам да би то питање требало прецизирати Законом о парничном поступку.